

Dagbog, skrevet af 13-årig ærødreng 1869-70

Af *Tove Kjærboe*

Dagbøger er værdifulde. De er historie, der giver oplysninger, som man måske ikke ville få. Men selvom de indeholder kendsgerninger, mærker man den skrivendes private interesser, indstilling, smag og følelser.

Det skal da indrømmes, at dagbøger ikke er beregnede for fremmede; de er huskeseddel for den pågældende, ja i visse tilfælde endda en slags »skriftefader«. Og derfor kan man godt have lidt dårlig samvittighed ved at læse dem og udlevere dem, som når man læser og udleverer breve, der er bestemt for andre.

Denne artikel er brudstykker af dagbøger skrevet 1869 og 1870, og de er skrevet af den samme person, nemlig en dreng født 1856. Hans navn er Frederik Claudius Klestrup. Han kaldes Claudius. Han er født i Ærøskøbing. Hans slægt er kendt i byen gennem generationer, og de første gange, de papirer, der står til rådighed, nævner navnet Klestrup, er i 1763, da en Philip Klestrup dør, og hans datter året efter »vies til sin Kiæreste udi deres eget huus«.

Alene oplysningen om, at vielsen foregik hjemme, fortæller, at det drejer sig om velhavende folk. Klestrupperne blev også begravet i kirken, indtil loven blev inddraget, hvilket de betalte for. Jo højere oppe ved alteret, jo dyrere var det. Og brandforsikringslisterne fortæller om store huse tilhørende slægten Klestrup. Småfolk bor i små huse.

Den nuværende Nørregade kaldtes i slutningen af 1700-tallet for »Klestrups Gade«, fordi Claus Klestrup ejede 32 fag i gaden. Han ejede også huse andre steder. Fra Nørregade drev han landbrug, købmandshandel en gros og tobaksspinderi. Han døde 1790, kun 47 år gammel. Han var oldefar til Claudius, der var opkaldt efter ham, selvom navnet var latiniseret. Enken Ellen Sophia Steen afhænder en del af husene, men driver ellers forretning og tobaksspinderiet videre sammen med den unge søn Jens Clausen Klestrup f. 1776. Han bliver boende i et af Nørregade-husene,

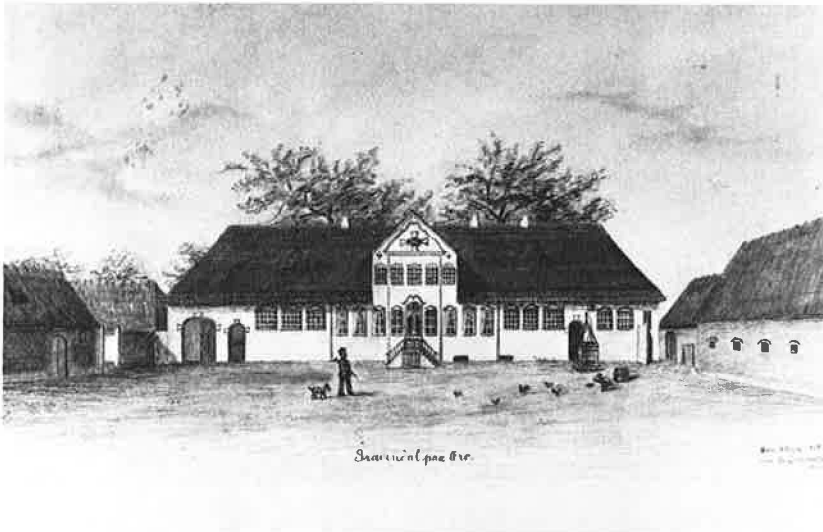
også efter at være blevet gift med en datter af toldforvalter Dencker. Jens Clausen Klestrup har honette ambitioner, bliver stadskasserer, medstifter af Sparekassen, stiftet 1820, sidder i byrådet og i skolekommissionen. Han blander sig i politik og bliver deputeret i Ständerforsamlingen i Slesvig. Ærø var jo et slesvigsk amt indtil 1864, og Klestrup repræsenterer altså Ærø i forsamlingen.

Loven om Ständerforsamlingen, det vil sige udnævnelse af »oplyste Mænd fra Kongeriget og erfarne Mænd fra Hertugdømmerne« (bl.a. Ærø), kom i 1831. Disse mænd sad i 6 år ad gangen, mødtes hverandet år. Da Jens Clausen Klestrup skulle på valg i 1846 efter at have siddet fra 1840 – han var 70 år – blev hans genvalg hindret af den dynamiske og fædrelandskærlige præst i Marstal og senere i St. Rise, P.C.J. Rasmussen søn af apotekeren i Ærøskøbing. Men på grund af forskellige forviklinger blev der udskrevet nyt valg, og Klestrup kom alligevel ind igen og fulgte hertugen i tykt og tyndt.

Pastor Rasmussen havde vidner på, at Klestrup havde udtalt ønske om, at Slesvig (med Ærø) indlemmedes i Tyskland og at have omtalt danskerne som »fremmede og naboer«. Han var tilhænger af den politiske retning, som hed »Slesvig-Holstenismen« og som brød ud i lys lue ved oprøret i 1848.

J.C. Klestrup døde 1857, 80 år gammel og ligger begravet på Ærøskøbing Kirkegård. Det, der nu hedder Ærøskøbing-Tranderup-Sparekasse, bekoster vedligeholdelse af graven. Klestrup havde skibe i søen og et ret stort folkehold. Der var tre børn i ægteskabet. En søn hører man ikke noget om; en datter dør i ægteskab; den eneste, vi kan følge, er Eli Sophus Klestrup, f. 1813. Han bliver uddannet som handelscommis og nedsætter sig som købmand i Søndergade. Han bliver gift med Salome Marie Erreboe, datter af skipper Jens Josephsen Erreboe, der bor i det nu fredede hus Vestergade 36. De har fire børn, hvoraf et dør forholdsvis tidligt. Også Eli Sophus Klestrup er en agtet borger i den lille by. Han er med i det konsortium, hvor også hans far deltager, der køber den hertugelige gård ved Torvet. Han er også i byrådet og køber 1856 en mølle af købmand Hinrichsens konkursbo.

Men Salome Erreboe dør i 1848 og efterlader manden de fire små børn på 10, 8, 5 og 3 år. Men allerede 1850 er han gift igen, og denne gang med en rigtig »guldfugl«, idet den nye kone, enken Cathrine Marie Hermansen f. Andersen, er ejer af »Gravendal«, øens største gård på 105 tdr. og den

Gravendal, bygget 1767-68. Tegner 1853 af lærer Carl Rhode, gift med fru Klestrup's søster. – Gravendal brændte 1857. Billedet var blandt de reddede effekter og hænger stadig på Gravendal, der genopførtes 1858.

største parcel fra den i 1767 udstykkede hertugelige gård Gravenstein, bygget af Hans den Yngre. Ved udstykningen blev parcellen solgt til Lorenz Moritzen, bror til amtsforvalteren på Gravenstein eller Graasten, Moritz Moritzen. Brødrene var fra Flensborg, og Lorenz byggede en stor gård på parcellen, og den kaldte han så for Gravendal. Man hører aldrig noget ufordelagtigt om Lorenz, hvorimod amtsforvalteren var forhadet. Han blev 1. assessor og amtsforvalter ved retten i Ærøskøbing og forlod øen 1781.

Lorenz Moritzen er gift to gange, men barnløs og adopterer en dreng fra landsbyen Olde på Ærø. Han hedder Hans Andersen og er født 1766 og han overtager Gravendal 1810. Han får fem børn i sit ægteskab med Anna Marie Stein, og nr. 4 er omtalte Cathrine Marie, der er blevet gift med skipper Albert Hermansen fra Marstal. Efter faderens død i 1829 sidder moderen i uskiftet bo i 14 år, og så overtager Albert og Cathrine Hermansen den store gård. Men allerede i 1846 dør Albert Hermansen, og enken og deres 2 børn Albert og Anne bliver boende.

Da Cathrine Hermansen og Eli Sophus Klestrup er blevet gift i 1850, rykker han ind på Gravendal med sine børn med Salome Erreboe. Så er

De tre helsøskende i Klestrup's ægteskab med Cathrine Marie Hermansen på Gravendal. Den mindste er Claudius, af hvis dagbog der her bringes uddrag.

der 6 børn ialt. Det nye ægtepar får sammen 3 børn: Hans Andersen Klestrup f. 1851, Eli Sophus K. f. 1854, opkaldt efter faderen, og Frederik CLAUDIUS K. f. 1856 og ophavsmand til vor dagbog. Vi vil af og til høre om både hel- og halvsøskende, derfor er de nævnt.

Nu skulle man tro, at øens største gaard ville være en glimrende ramme om den store børneflokk. Klestrup kaldte sig proprietær, en titel, der stadig bruges af gårdens ejere. Familien var estimeret; det var fint at komme sammen med Klestrupperne på Gravendal.

Men det gik bare ikke. Klestrup var ikke mand for at drive en så stor gård. Han var uddannet forretningsmand, ikke landmand. Desuden var han uheldig. Gården brændte 1857 og måtte bygges op, og her forbyggede han sig måske. De jorder, han ønskede at sælge, kunne ikke sælges. 1858 fik han en dom på 5 dage på vand og brød for meddelagtighed i Hinrichsens svindel. 1860 var han ude for et rideuheld, som bandt ham til sengen i 11 uger.

Moderen Anna Margrethe Dencker dør 1863, og der er et mægtigt bo efter hende, et stort herskabeligt indbo, men sønnen får ikke meget ud af det, dertil har han allerede lånt for meget af moderen. Men en del rentepenge er der til ham, og derfor kan han holde skindet på næsen – sådan da. Der ses, at børnebørnene er begunstiget.

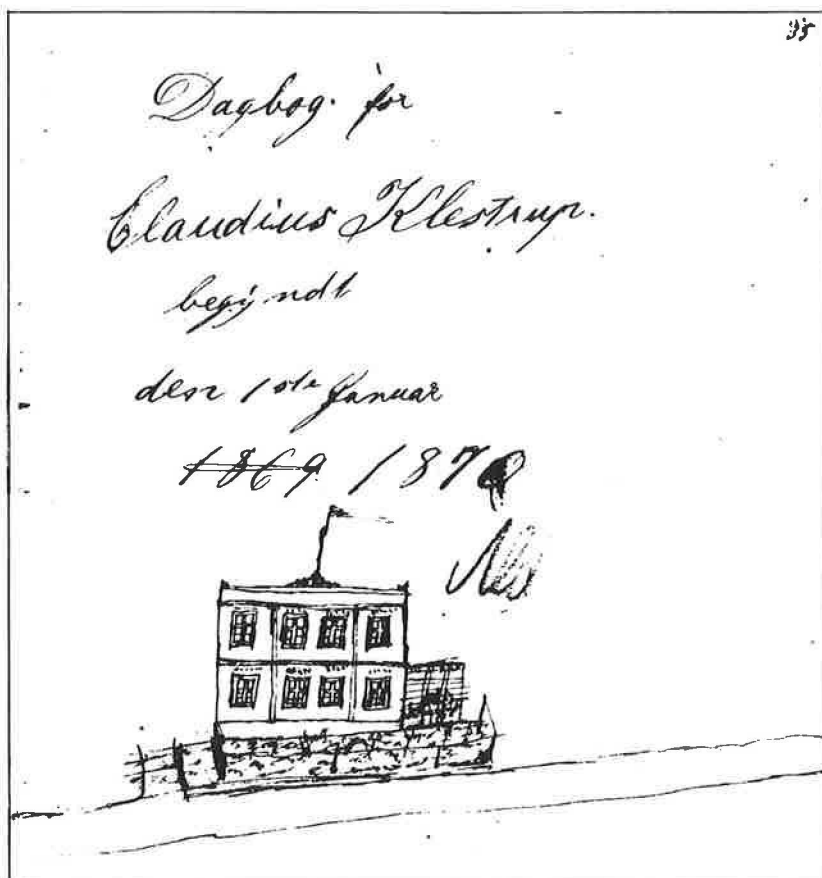
1867 må Eli Sophus Klestrup give op og sælge Gravendal, og han køber nu en grund på 5 tdr. i Nevre, 1,7 km fra Ærøskøbing, og her bygger han en villa på 2 etager, som han kalder »Aldersro«. Den kalkes lyserød og har hvide lisener. Det eksisterer endnu, men er gul med hvide lisener. Huset vækker opsigt; man har aldrig set magen til, især undres man over det ret flade tag.

Drengen Claudius er 12 år, da familien flytter fra den store gård til Aldersro. Han begynder en dagbog 1868 på Gravendal, men den er bortkommet. Første del af året 1869 og første del af året 1870 er via et dødsbo i København kommet tilbage til Ærøskøbing.

At Klestrup fortsat driver landbrug, aner man gennem sønnens dagbøger, men hvor megen jord og hvor den er beliggende, oplyses ikke.

Familien Moritzen fotograferet foran Aldersro ca. 1895.

Aldersro, tegnet af Claudius i dagbogen.

Claudius er intet geni til at skrive. Skriften er forfærdelig. Den ligger på overgangen mellem gotisk og latinsk håndskrift, og den er udført med spids metalpen og sort blæk. Linieme er skæve, bogstaveringen hans egen; barn som han er, er der en hel del ord, han har misforstået. Men selvom det altså er svært at komme igennem alle disse sider (102), er de interessant læsning. De er et tidsbillede, man sjældent har set magen til. Der er to ting, der går igen hver eneste dag, og det er vejr og vind og den daglige kost. Det sidste er det mest værdifulde, for det er jo svært at konstatere en families kost hver dag i et halvt år, hvorimod man kan kontrollere vejr og vind i

aviserne fra den tid. Drengen bor i en søfartsby, hvor alle, endnu den dag i dag, strax om morgenen undersøger vindretning og temperatur. Kun én gang i 10 mdr. glemmer han at se på termometer og vindfløj, inden han går i skole. Og da moderen fortæller ham, hvordan det var, tror han hende ikke, men ærgrer sig resten af dagen.

1869

Søndag 17. Januar

Om Søndagen Morgen var det Frostveir 5° Frost. Om Middagen var det 4°, det var lidt Blæst den Dag. Vinden var S.O. Om Formiddagen skrev jeg Viser samt Register over Viserne. Vi fik Gaasesuppe til Middag. Om Eftermiddagen var jeg ude hos Bierings. Om Aftnen kom Erhart Klein derhen og sagde om vi vilde komme hen til dem om Aftnen, vi gik da hen til Provsten. Jeg fik et ømt Øje. Om Eftermiddagen var min Søster Anna herhjemme. Om Aftnen vare to af Clausens Sønner her. Fader var syg.

Bierings er lægens, Klein er provsten. Anna er moderens datter i ægteskab med Hermansen eller faderens i 1. ægteskab. De to brødre Clausen er sønner af Grubbemølleren.

Denne Søndag var noget særligt, fordi man fik gåsesuppe. Fjerkræ var ikke noget, der ellers forekom på menukortet. En enkelt vildand figurerede engang. Gåsesuppe vil på Ærø for det meste være det samme som kråsesuppe, men kan også være »sort suppe«, det samme som kråsesuppe, men med den variation, at gåsens blod er tilsat. Udstyret æbler, svedsker, sukker, eddike og managrød er det samme. Alle de andre beskrevne søndage har »kjødsuppe« med kødet til som middagsret. Suppen kan dog laves som »sursuppe«, kråsesuppen uden kråser og kødet kan være »sursteg«, hvilket er eddikemarineret kød. Det generer ikke fru Klestrup eller husjomfruen at servere sursuppe og sursteg til samme middag. Nu skulle man tro, at kirkegang også var fastlagt som søndags-ritual, især da man hørte til Rise sogn, både på Gravendal og Aldersro, og præsten i Rise, en aldrende enkemand var gift med Klestrups datter af 1. ægteskab. Men Claudius melder et par gange, at man ikke kom i kirke, fordi man kom for sent op eller fordi det regnede. Af og til går han alene til kirke, også før han begynder konfirmationsforberedelserne.

18. Januar

Frostveir 5° om Formiddagen. Om Middagen 3°. Jeg var i Skole hele Dagen. Vi fik Fisk og Melkegrød til Middag. Vinden var S.O. Om Aftnen var Købmand Hansens, Doktorens og Severin Jensens her. Klokken 3 kom mit Øje sig.

19. Januar

Frostveir 3° om Morgenene, om Middagen 1°, om Eftermiddagen 1°. Jeg var i Skole hele Dagen. Om Eftermiddagen kl. 4 var jeg ude at slæde. Vi fik stegt Fisk til Middag tilligemed Grynsuppe. Vinden SSO. Om Eftermiddagen var Smed Christensen her og om Aftnen kom Doktorens for at se til Fader. Vi fik Brev fra Hans (hel-broder).

20. Januar

Frostveir 2° om Morgenene, om Middagen 1½°, vinden VSV om Formiddagen og om Eftermiddagen SSV. Jeg var i Skole hele Dagen. Da jeg kom fra Skole, var jeg ude at løbe på Skøjter på Sjøen. Vi fik Kaal til Middag. Om Eftermiddagen og om Aftnen var Doctorens, Kafkas og Thomas Petersens her.

Kafkas er postmesterens. Thomas Petersens er bagerens.

Allerede nu opfatter man, at det er et uroligt hjem. Dørene står åbne, folk kommer og går, selvom Klestrup ligger i sengen. Og efter gennemlæsning af hele materialet ved man, at folk enten kommer et lille smut eller for flere timer, at nogle spiser med, måske alle dagens måltider eller de går og kommer igen senere på dagen, og der er dog som nævnt 1,7 km fra Ærøskøbing, og hjem skal de også og så måske afsted igen senere, frem og tilbage. Bliver vejret dårligt, overnatter de, der bor i Dunkærmark fx. Det ser sandelig ikke ud til, at man gør noget ud af maden, fordi der er gæster. Den er og bliver spartansk, bortset fra søndagene. 2-3 gange om ugen står den på fisk. Stegt, kogt, plukke-rester, røget eller som suppe. Fiskesuppe har altid gjort sig på Ærø. Helst sur/sød. Men »Melk og Tvebaker« ovenpå fisk er fru Klestrups stil. Der er syresuppe eller stuvede syrer, der er »tyske Bolle eller Klumper«. Fisken kan dog også ledsages af »Kiærnevælling«. På ægteparrets bryllupsdag med gæster fik man til en forandring klipfisk før »Melk og Tvebaker«. To dage i træk står den på »Tykke Pandekager og Grynsuppe«. En tredje dag »Pandekager og Vælling der var skilt ad til

Middag«. Vælling hørte ellers med til stegt »Flesk«. Kun to gange ser man »Friggadeler«, en enkelt gang »Ækkekage« og »Erter«. Den mærkeligste sammensætning er nok »Rødkaal og Rødgrød bagefter«. Intet kød er nævnt til rødkålen.

Ialt er 134 måltider nedskrevet. Absolut de fleste fra 1869, kun meget få i 1870, og det får én til at tænke på, om moderen eller husjomfruen har fra-bedt sig disse notater, eller om drengen bare ikke mere gad.

Claudius har mange interesser. Han holder geder, hunde og duer. Han dyrker det hele rationelt, er interesseret i avl, går langt for at låne eller aftale partnere eller møder for sine dyr, og han meddeler fx. i dagbogen: »Den gamle Ged blev besprungen den 6. Januar 1st Gang. Anden Gang vilde den ikke mere. Den lille Ged blev besprungen den 6. Januar 1st Gang. Anden Gang den 9. Januar. Det kostede 24 skilling for hver«. Den 1. juni venter han så småt, at en af gederne skal få kid eller »Ki«, som han skriver. En ged er drægtig i ca. 5 mdr. De fik pandekager og sago suppe til middag og havde besøg af Winter og »Kryskaptajn« Nielsen.

En søndag formiddag er han ude at køre med gederne. Han har en vogn, som er stor nok til, at han og en af vennerne kan sidde i den, når gederne er forspændt. De fik Kjødsuppe og »stribet Kjød« til middag. »Om Eftermiddagen var Christian Biering og Horace Kafka (sønner af lægen og postmesteren) her og da vi havde staaet lidt udenfor og snakket, gik vi over i Stalden til Gederne og derefter gik vi ind i Kristen Petersens Kammer (Karlen) og der vilde Kristen hælde Krudt i sin Pibe, men Luen gik fra Piben og op i Krudthornet og fyldte hele Kammeret med Damp. Kristen fik sin Haand forbrændt, ligeledes gik det Eli (helbroderen) og Christian Biering. Jeg og Horace var de eneste der slap uskadt fra det. Om Aften spillede vi Kort, indtil Horace og Christian gik. Om Formiddagen var det Graaveir. Om Eftermiddagen regnede det. 6° Tød. Vinden SV«.

Drengen har et sikkert øje for, om mænd er berusede. Den og den er fuld, og det sker hyppigt, at karlen Kristen har været i nærheden af flasken. En dag, Claudius var alene hjemme, moderen var nede i byen – hvor faderen var, nævner han ikke – dukkede nogle bønder og en hestehandler op. »De tre af dem havde en lille perial« skriver han, og man undres over, at han kender det ord. Og han fortæller om, at Mads Olsens karl var kommet gående på landevejen i en ordentlig kæfert, at hesten havde smidt ham af og rendte forstyrret rundt. Klestrup fangede hesten, og de andre fik karlen ind og sendt bud til Mads Olsen.

Claudius og brødrene går til »Danseøvelser« nede i Ærøskøbing. Men hvis det regner, må de ikke for moderen. Brødrene er også interesserede i »Skyttesagen«. Ærøskøbing Skyttekreds blev oprettet 1. april 1869, og den havde fået tilladelse til at benytte såvel gymnastiksalen som redskaberne. 20. april var der faneoverrækkelse i Rådhusalen, hvilket Claudius overværede. Det var en damekomité, der havde stået i spidsen for indsamling til fanen. På den ene side stod der »Enighed gjør stærk«. Bagefter var der bal. Broderen Eli deltog, Claudius var for ung. Men også i Rise sogn var der dannet en skytteforening, og Claudius havde både hørt »Captajn Nielsen«s foredrag og overværet faneoverrækkelsen deroppe.

Gennemgående er Claudius optaget af forskellige sysler. Ikke alene passer han sine dyr og reparerer gedernes vogn; han snitter også i træ, laver skeer, og en garnvinde, og han må have remedierne til det, for han taler også om, at han er ved at dreje forskellige ting. Han strikker også; det er, når vejret hindrer ham i at være ude. Men en dag melder han »jeg var herhjemme og kjedet mig. Vi fik Vidkaalssuppe til Middag«. Det lyder, som om det forværrede hans sindstilstand.

Næste dag, som var en søndag, kom der så megen sne, at man kunne lave en snemand, men det blev også »kjedeligt og trætteligt«. Det sidste ord er typisk ærøsk. Det eneste usædvanlige, der skete denne søndag var, at menuen var »Hyllebærssuppe og Byfsteg«.

I reglen er han sammen med kammeraterne, og dem har han mange af, og ikke een eneste gang hører man om uvenskab og skænderier. Men også de andre drenge må jo af og til være hjemme i familiens skød, og rimeligvis synes også de, at tilværelsen på sådanne dage er »kjedeligt og trætteligt«.

En dag skal tre gode venner rejse, både halvbroderen og to sønner af landfoged Carstens. De skal vist i skole et andet sted. Han beklager det ikke, konstaterer det blot. I stedet kaster han sig over det mere »åndlige«. Han får fat på den franske roman »Rocambole«, hvor helten er typen på den idealiserede forbryder. Den beskæftiger ham i mange dage. Men familien holder også Børnetidningerne, og dem forsøger han at indbinde.

Horace er en meget god ven, og han nævnes ofte. Horace er interesseret i stenredskaber, og Claudius går med ham op til Rise for at finde stenkiler. Men de finder ingen stenkiler, »men vejen var meget pløret«.

Klestrup var ofte syg. Og en dag, da dr. Biering havde skrevet en recept, som Claudius skulle hente nede i byen, skete der noget, som var lige ved at hindre ham i at komme afsted. Han var ved at hjælpe karlen med at flytte

nogle stakke, og her var der både mus og rotter. Hunden Frigga tog rotterne, men en mus bed Claudius, og det gjorde meget ondt og blødte. Men også broderen Eli blev syg og skulle have både »Mæxtur og en spansk Flue sat på«, hvilket Claudius også skulle hente. Han havde i det hele taget alle de løbende forretninger. Til byen med post og efter post, og en dag, hvor han sad og skrev stil, gik der ild i kakkelovnen, og han blev sendt til byen efter bageren, som måtte formodes at have forstand både på ovne og skorstene. Men bager Thomas Petersen var ikke hjemme, hvilket Claudius gik hjem og meddelte, og han blev omgående sendt afsted efter mureren. Mureren kunne ikke forlade det, han var ved, så gik Claudius efter egen tankevirksomhed hen til skorstensfejeren. Han lovede at komme »om lidt«. Da Claudius atter kom hjem til Aldersro, var Thomas kommet, og lidt efter kom skorstensfejeren. Han gjorde alle skorstenene rene, og Thomas Bager blev og spiste. Men Claudius fik ikke stilen skrevet færdig.

Næste dag lavede han en »Selvløbervogn« til gederne. Men den duede ikke, begge vognkæppene gik itu. Han fik dem repareret og kørte videre med begge gederne »den gamle« og »den lille«. Men da han kørte ned ad Smedebakken, sprang den lille geds bugrem og den gamle geds svengel gik af hamlen: »Heldigvis havde jeg ladet Tøirene sidde på Gederne. Jeg tog saa Tøirene og surrede Svenglen fast. Ligeledes tog jeg det andet Tøir og brugte det som Bugrem til den lille Ged »Munter«. Jeg kørte nu ind til Brandts for at hente Christian og Martin op til mig og da jeg kom derned, vare de til præsten, hvorfor jeg maatte vente til de kom derfra. Imidlertid fik jeg Gederne (Bella og Munter) ind i Brandts Gaard. Da Christian og Martin kom, spændte vi for og kørte hjem. Da vi havde spist, spillede vi kort. Først »Stop« derefter »Brus«. Det var meget godt Veir. Vinden SV«.

En aften, hvor 7 af brødrenes kammerater var mødt op og de således var 9-10 samlet, spillede de »Gnau«. Det er gammelt italiensk brikspil, som man endnu munter sig med på Ærø ved juletid. Hver brik har et billede eller et nummer. Katten er hovedpersonen i spillet, og den brik, der har et billede af en kat påklæbet, er værdifuld, og efter det italienske ord for kat/mis har spillet navn. Gnao/Gnau.

Broderen Eli blev konfirmeret, og hele omgangskredsen var tilstede i hjemmet på forskellige tidspunkter. Men da det jo var en søndag, var det så nemt med maden; den blev ikke lavet om, selv om det var en højtidelig fest: suppe med kødet til. Den efterfølgende onsdag var konfirmanden og forældrene til alters og fik søndags-levninger bagefter.

Flere gange nævner Claudius, at man ikke må gå til bal, når man ikke er konfirmeret, og nu må også bror Eli tage imod invitationer sammen med bror Hans fx. til Gravendal hos de nye ejere, der afholder »ungt bal«. Til gengæld kan Claudius så komme til komedie i Ærøskøbing, hvor der vises »En glædelig Fastelavn og Intriger«. I avisens annonce står der, at tjenestetyende og børn må komme billigt ind.

Også i de tider fik skolebørnene fri på kongens fødselsdag. Claudius benyttede fridagen til at sy nyt seletøj til gederne og til at fange mus ovre i stalden med hunden Thor og til at sælge »den sorte hvidhovede Due til nogle Drengene nede i Stokkeby. Vi fik 20 Skilling for den«. Om aftenen lagde han kabaler.

Foruden vind og vejr og kosten, nævner Claudius hver dag, hvorvidt han har været i skole og hvor længe. Men da han ikke med ét ord nævner skolens beliggenhed og kun to gange nævner lærerens navn, har det ikke været muligt at få klarlagt dette spørgsmål. Lærerens navn står ikke i de registranter over undervisere, der står til rådighed, men da familien Klestrup en søndag skulle have været oppe i Rise Kirke for at høre »Thørring prædike« – men sov over sig – kan man jo gætte på, at det har drejet sig om en privatlærer, måske en stud. theol. Og at det måske har været ordnet sådan, at lærer og elev skiftevis har opsøgt hinanden. Og er der gæster i hjemmet – det er der nu næsten altid – og de ønsker også at være sammen med børnene, ja så står der fx. i dagbogen: »Da her var så mange gæster, kom jeg ikke i skole« eller »Da jeg ikke kunne få fred til at lære læctier, kom jeg ikke i skole«. Endvidere »Så snart jeg var kommet af Skole, gik jeg ned i Byen«. Det antyder, at skolen ikke ligger i byen. På den anden side får han undertiden kørelejlighed fra skole. I hvert tilfælde er skolen næppe den almindelige nede i byen, for her hersker enelærer Kock, en dygtig, men hamper herre, der for ofte svinger spanskørret, og desuden tidligere svoger til Klestrup, idet fru Kock var søster til Klestrups første kone.

Claudius går nu til konfirmationsforberedelse hos capellan Tolle i Rise: »Jeg var deroppe om formiddagen og da jeg kom fra Capellanen gik jeg over i Præstegaarden hos min søster og var nær blevet der til Middag, fordi det regnede. Da jeg kom hjem gjorde jeg Læctier og kom derefter i Skole«.

Det var tydeligt, at den gamle ged Bella var med kid, måske 2, og nu ville det være morsomt, om hunden Frigga fik hvalpe, og han gik ned i Thorup til Mads Olsen, ham med den drukne karl, for at låne deres hanhund, men det blev ikke til noget. Hanhunden var ikke i løbetiden. Senere fik Frigga dog 5 unger, men den ene unge døde.

På Ærø får hundene ikke hvalpe og kattene ikke killinger, de får unger. Og det hedder »et unge«. Da han kom hjem, var der kommet tre venner for at tage afsked, de skulle alle ud at sejle. Hvad Claudius tænker ved, at nu er 6 af hans gode venner rejst ud i den store verden, ved vi ikke, men han fortæller ved samme lejlighed, at han har fået lov til at bestille sig et par fjerško, fordi familien skal til bryllup på Dunkjær Mølle, og invitationen er sket med »Bydemand«, som det sig hør og bør. Der var 100 med; de kørte til kirke kl. 4 og kom hjem kl. 2½ om natten, og da luftede det; vinden var SV, det var taget og 6° varme.

Han skal konfirmeres om foråret 1870, men slutter dagbogen forinden, når dog at fortælle om påskeferien. Han har længe arbejdet på en »Saugmølle«, men den driller ham, og han beslutter at fortsætte arbejdet i helligdagene. Vingerne på møllen gik godt nok rundt, men i forkert retning, vingerne sad forkert. Han gik ned i byen for at træffe nogen, der kunne fortælle ham, hvordan han skulle bære sig ad. Forinden han gik, satte han en bille i brændevin. Men han mødte ingen, der havde forstand på møller. Han mødte kun doktoren, og han bad ham komme ind og hente nogle røgede ål til moderen. Men Claudius huskede først ålene, da han var kommet hjem, og så måtte han afsted igen. Han konstaterede, at der var dame-selskab hos doktorens, en oplysning, der måske ville interessere moderen?

Næste dag fandt han ud af det med møllevingerne. Måske hjalp det, at »Sællænder smeden« kom på besøg? Hans havde ondt i halsen af og til. Kun een gang hører man, at moderen føler sig dårlig. Hun lagde sig »da hun havde gigt«. Claudius havde åbenbart et godt helbred. Dog blev han lidt upasselig, da han i varmt vejr havde taget sin »brystdug« af, og siden blev det koldt, og han måtte tage brystdugen på igen. (Brystdug er en ulden undertrøje uden ærmer).

Påskelørdag 16. april klistrede han en drage. Han og hans ældste bror Hans var inviteret til fødselsdag hos Horace Kafka. De fik påskeæg. Der var mange andre drenge med til fødselsdagen.

1. påskedag var Claudius den eneste af familien, der var i kirke; han spiste hos præsten, og da han kom hjem, var der to dyrlæger på besøg. Vinden var vestlig, og der var 6½° varme.

2. påskedag bestilte Claudius intet om formiddagen; om eftermiddagen kørte han tur med Bella og bagefter, begyndte han på en stang til skalletøjet. Igen en tur med Bella. Forældrene var ude at promenere. Så kom der

gæster fra Sverige til forældrene, og Peter, Horace og Johan kom til Claudius, men så kom hele familien Clausen fra Grubbemøllen, og så måtte de unge mennesker flytte på Klestrups private stue. »Det var smukt Veir, havblik og Vinden SO. 15° i Solen«.

3. påskedag. »Om formiddagen lavede jeg en Stang til Skalletøjet, men besindede mig og lagde Skinner på den gamle Stang. Om Eftermiddagen lavede jeg smaa Mursten til vi drak Kaffe, saa kom Gartner Petersen med nogle Lindetræer og Rønnetræer, som blev plantet i Haven. Da han var gået, gik jeg ned i Byen med Jenses overfrakke. Jens var gaaet i Byen uden Frakke, og nu var det blevet køligere og han skulle have Frakken paa. Det lille hvide Ki faldt i vandet, kom op igen og befandt sig vel«. Jens er Klestrups søn i 1. ægteskab.

21. april fylder Klestrup 57 år. Gæsterne er postmester Kafka, urmager Petersen, landinspektør Colding, dyrlæge Gradmann og gårdejer Hans Andersen og familie fra Dunkjærmark. Og for en gangs skyld nævner Claudius, hvad de fik til middag, selvom vi er i 1870, rimeligvis nok fordi han blev sat i sving. De skulle have stuvede syrer, og han nævner arbejdet med at pille og ribbe.

22. april er det dejligt forårsvejr. Ploven er sendt til mester, en ko har fået kalv, som strax blev slagtet. Den lille hestevogn er hentet fra maler, og faderen er kørt til Rise med den. Claudius er kørt tur med sin vogn forspændt Bella. Undervejs møder han Horace og Peter. De tager til stranden, bygger en tanghytte, som de stikker ild i. Vinden er SSO-havblik.

På denne måde slutter dagbøgerne, ikke kun resumét.

Klestrup dør 1876, og enken sælger Aldersro 1887 og flytter rimeligvis til København. Ihvertfald er dødsboet over hende og Klestrup behandlet i Lyngby 1902. Aldersro er i handlen flere gange. Sadelmager Anders Hansen Moritzen overtager ejendommen 1893. Billedet viser ham og hans familie ca. 1895.

Claudius blev urmager og urkassefabrikant og døde 1935.